

Závěrečné stanovisko s návrhem opatření k nápravě ve věci výkonu sociálně-právní ochrany nezletilého Adama (nar. xxx)

Ve zprávě o šetření ve věci výkonu sociálně-právní ochrany nezletilého Adama (nar. xxx) jsem dospěl k závěru, že Městský úřad Holešov (OSPOD):

- nepochybil, když nepodpořil matčinu péči a podal návrh na prodloužení pěstounské péče na přechodnou dobu;
- pochybil, když před podáním návrhu na prodloužení pěstounské péče na přechodnou dobu neověřoval možnost péče paní B. a s touto možností se ani nevypořádal v návrhu na prodloužení pěstounské péče na přechodnou dobu;
- nepochybil v ostatních oblastech při sociální práci s matkou po odebrání Adama;
- pochybil, když podal návrh na zbavení matky rodičovské odpovědnosti, přestože matka má zájem o Adama a kontakty s ním, a svůj návrh s ní předem neprojednal;
- pochybil, když s doprovázející organizací jednostranně nastavil asistenci kontaktů matky s Adamem, aniž se snažil matce jejich potřebu vysvětlit, motivovat ji k nim a získat od ní souhlas;
- pochybil, když automaticky souhlasil s doprovázející organizací v tom, že v šestinedělí nebudou probíhat kontakty matky s Adamem z důvodu adaptace a že následně bude jejich kontakt probíhat 1krát za 3 týdny na 1 hodinu.

Vyzval jsem proto tehdejšího tajemníka Městského úřadu Holešov Ing. Františka Fuita, aby se ke zprávě o šetření vyjádřil a sdělil, jaká opatření k nápravě přijal.

A. Vyhodnocení vyjádření úřadu a navržená opatření k nápravě

Tajemník s některými mými závěry nesouhlasil. Vydávám proto závěrečné stanovisko podle § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

OSPOD navrhuji, aby přijal tato opatření k nápravě:

- (A) při dalších návrzích a vyjádřeních soudu ve věci Adama zohlednil vhodnost péče paní B. a o svém názoru ohledně její péče informoval soud;
- (B) v obdobných případech informoval soud o vhodnosti péče osoby, která jeví o dítě zájem, ve svých návrzích soudu, případně ve svých pozdějších vyjádřeních, pokud se o zájmu o péči další osoby dozví později;
- (C) náležitě vyhodnotil, zda je třeba matku zbavit rodičovské odpovědnosti, a svůj závěr podložil podstatnými důvody; žádám, aby mi vyhodnocení zaslal;
- (D) v obdobných případech podával návrh na zbavení rodiče rodičovské odpovědnosti až poté, co provede důkladné vyhodnocení důvodnosti takového návrhu, a nespoléhal na hypotetické znalecké dokazování; svůj případný návrh by měl náležitě odůvodnit;

- (E) v tomto a obdobných případech dohlížel na to, že všechny strany s dohodou o kontaktech souhlasí, jejich souhlas (zejména rodiče) je informovaný a že žádná z nich nepřekračuje svá zákonná oprávnění a nenastavuje jednostranně pravidla;
- (F) vyhodnotí-li, že asistence během kontaktů je v zájmu dítěte, ale rodič s ní nesouhlasí, měl by se obrátit na soud (návrhem nebo podnětem) a zároveň může nadále jednat s rodičem o možnosti uzavření dohody, která by upravila kontakty do doby rozhodnutí soudu.

B. Odůvodnění

Postupně shrnu jednotlivé závěry ze zprávy o šetření, pak obsah vyjádření tehdejšího tajemníka Městského úřadu Holešov Ing. Františka Fuita a nakonec připojím své závěrečné hodnocení postupu OSPOD.

B.1 Ověření možnosti péče paní B. a odůvodnění návrhu na prodloužení předběžného opatření

B.1.1 Závěr šetření

Při šetření jsem shledal, že OSPOD pochybil, když před podáním návrhu na prodloužení pěstounské péče na přechodnou dobu neověřoval možnost péče paní B. a s touto možností se ani nevypořádal ve svém návrhu.

B.1.2 Vyjádření tajemníka

Tajemník sdělil, že rozhodování a dokazování ve věci podaného návrhu paní B. nechal OSPOD plně na úvaze soudu.

B.1.3 Závěrečné hodnocení

Tajemník mě upozornil, že dne 25. října 2022 nepodával OSPOD návrh na prodloužení pěstounské péče na přechodnou dobu, ale nový návrh na svěření Adama do pěstounské péče na přechodnou dobu. Návrh na jeho prodloužení podal až dne 8. listopadu 2022. Upozornění přijímám, tato skutečnost ale nic nemění na mém hodnocení. Na závěrech uvedených ve zprávě o šetření trvám.

OSPOD věděl o zájmu paní B. jak v době, kdy podával nový návrh na svěření Adama do pěstounské péče na přechodnou dobu, tak v době, kdy podával návrh na jeho prodloužení. Sám tajemník uvedl, že OSPOD obdržel dne 20. října 2022 usnesení o jmenování opatrovníka ve věci podaného návrhu paní B. na svěření Adama do její péče. O této skutečnosti ale věděl už dříve, jelikož jej o přání pečovat o Adama informovala sama paní B. a opakovaně i matka.

OSPOD by měl sám a z vlastní iniciativy zjišťovat možnosti péče dalších osob, které jeví zájem o dítě. V daném případě OSPOD ale předtím, než podal návrhy, neověřoval možnost péče paní B. Nevhodnost její péče zdůvodnil pouze tím, že zatím není po právní stránce babičkou. Jak jsem již ale upozorňoval ve zprávě o šetření, k tomu, aby mohla o dítě pečovat, nemusí být nutně její syn – otec Adama – zapsaný v rodném listě. Stěžejní je biologická vazba a vhodnost péče o dítě. OSPOD proto musí i v takových případech ověřovat, zda osoba skýtá záruku řádné péče o dítě, nehledě na právní stav.

OSPOD by měl také soudu podávat náležitě odůvodněné návrhy a uvádět podstatné skutečnosti, o kterých ví. Pokud OSPOD ví o zájmu jiné osoby pečovat o dítě, měl by o tomto soud informovat a v návrhu se s vhodností její péče vypořádat. To ale OSPOD neučinil.

OSPOD toto pochybení alespoň částečně napravil, když si vyžádal od OSPOD X. zprávu o poměrech v rodině paní B. i matky. Pevně věřím, že tyto závěry zohlední ve svých dalších návrzích a vyjádřeních k soudu.

OSPOD by proto měl zohlednit vhodnost péče paní B. při svých dalších návrzích a vyjádřeních soudu ve věci Adama a o svém názoru ohledně její péče by měl informovat soud.

B.2 Návrh na zbavení matky rodičovské odpovědnosti

B.2.1 Závěr šetření

Při šetření jsem shledal, že OSPOD pochybil, když podal návrh na zbavení matky její rodičovské odpovědnosti a návrh s ní předem neprojednal. Návrh OSPOD jsem považoval za nedůvodný, jelikož nebyly naplněny podmínky pro zbavení matky rodičovské odpovědnosti.

B.2.2 Vyjádření tajemníka

Tajemník k tomu uvedl, že OSPOD dospěl k důvodnosti podání návrhu s ohledem na všechny skutečnosti, které měl k dispozici. Matka podle něj není kompetentní k řešení situace Adama, podávala protichůdné informace, při jednání na OSPOD se vracela k minulosti, nepřispívala k řešení její nepříznivé sociální situace. OSPOD také navrhoval soudu vyžádání zprávy od matčina psychiatra a navrhl, aby soud zvážil i znalecké zkoumání matky odborníkem z oboru psychiatrie. Na základě vyjádření odborníka z oboru psychiatrie by pak podle tajemníka OSPOD vyhodnotil situaci a návrh případně upravil (vzal zpět nebo navrhl omezení rodičovské odpovědnosti).

Tajemník dále sdělil, že OSPOD matku o podání návrhu informoval dne 25. října 2022 telefonicky. OSPOD chtěl s matkou návrh i osobně projednat, matka ale odmítla schůzku na OSPOD.

B.2.3 Závěrečné hodnocení

Na závěrech uvedených ve zprávě o šetření trvám.

Jak jsem již uvedl ve zprávě o šetření, zbavení rodičovské odpovědnosti by mělo být nejkrajnějším prostředkem zásahu do vztahu rodiče a dítěte. To znamená, že OSPOD by měl před podáním návrhu zvážit, zda nepostačí využití mírnějších prostředků. Je-li tomu tak, měl by navrhovat tato mírnější opatření.

Důvody, které podle tajemníka vedly OSPOD k podání návrhu, nepovažuji za dostatečné k takovému zásahu do práv dítěte a rodiče. OSPOD musí vyhodnocovat, zda problémy na straně matky mají dopad na dítě a případně jaký. OSPOD zmiňoval konkrétně matčina zmatečná vyjádření a vracení se k minulosti, její nesouhlas s nadstandardním očkováním pro Adama či odmítnutí podpisu protokolu. Přestože matčino jednání může být pro OSPOD i pěstounku náročné, musím trvat na tom, že důvody, které OSPOD uvádí, jsou spíše překáž-

kou pro efektivní spolupráci OSPOD s matkou než překážkou ve výkonu její rodičovské odpovědnosti. Tyto důvody mají malý dopad na Adama. Jde spíše o ztížení práce přechodné pěstounky i OSPOD při řešení zdravotního stavu, kontaktů matky se synem a jeho dalšího směřování. Pro řešení takových problémů se OSPOD nabízí mírnější prostředky jako například rozšíření oprávnění pečující osoby. Pokud by matčino jednání začalo zasahovat i do zájmů Adama, je mírnějším prostředkem omezení rodičovské odpovědnosti.

OSPOD uvádí, že může na základě znaleckého posudku přehodnotit svůj návrh a případně navrhnout pouze omezení rodičovské odpovědnosti. Upozorňuji ale OSPOD, že by neměl podávat návrhy soudu, aniž je přesvědčen o jejich důvodnosti. Své návrhy by měl mít vždy náležitě podložené (jde-li o předběžné opatření, tak alespoň osvědčené), o to více, pokud navrhuje takto zásadní a krajní zásah do práv dítěte a rodiče. Neměl by spoléhat převážně na dokazování soudu a vývoj soudního řízení. Soud totiž nemusí vůbec znalecké posudky nařídít. Nadto v návrhu OSPOD na zbavení rodičovské odpovědnosti není žádná zmínka o tom, že by OSPOD od soudu žádal znalecké posudky. OSPOD pouze žádá, aby si soud vyžádal zprávu od matčina psychiatra.

Trvám na tom, že v daném případě situace nedosahovala takové intenzity, aby zakládala důvodnost zbavení matky rodičovské odpovědnosti. OSPOD totiž k tomu nevedly důvody na straně Adama ani jeho zájem. OSPOD také nevyužil mírnější prostředky řešení situace.

OSPOD by proto měl znovu náležitě vyhodnotit, zda je třeba matku zbavit rodičovské odpovědnosti, a svůj závěr případně podložit podstatnými důvody. Žádám, aby mi vyhodnocení zaslal. V obdobných případech by měl OSPOD podávat návrh na zbavení rodiče rodičovské odpovědnosti až poté, co provede důkladné vyhodnocení důvodnosti takového návrhu, a neměl by spoléhat na hypotetické znalecké dokazování. Každý svůj návrh by měl náležitě odůvodnit.

B.3 Nastavení četnosti kontaktu

B.3.1 Závěr šetření

Při šetření jsem shledal, že OSPOD pochybil, když souhlasil s jednostranným nastavením četnosti kontaktů matky se synem a s tím, že během šestinedělí nebudou probíhat žádné.

B.3.2 Vyjádření tajemníka

Tajemník zastává názor, že dohoda byla oboustranná, jelikož matka proti ní neprotestovala. Zároveň připustil, že OSPOD matku přímo nepoučil o tom, že nemusí dohodu v plné míře podepsat a souhlasit s ní. Dovojuje ale, že pokud by matka s dohodou nesouhlasila, uvedla by to, jelikož již několikrát nesouhlasila s podepsáním jiných dokumentů (např. protokolu z jednání). Podle tajemníka je tedy schopná vyhodnotit podstatu dohody.

B.3.3 Závěrečné hodnocení

Nemohu souhlasit s tím, že lze v daném případě dovozovat matčin souhlas a oboustrannost dohody jen z toho, že matka neprotestovala, když tajemník sám zároveň uvádí, že OSPOD matku v plné míře nepoučil o její možnosti s dohodou nesouhlasit. OSPOD by měl dohlížet na uzavírání dohody mezi rodičem, pěstounem a doprovázející organizací. Měl by zejména

dohlédnout na to, že mezi stranami jde skutečně o dohodu, tedy o stav, kdy obě strany s obsahem souhlasí. Taktéž by se měl přesvědčit, že žádná ze stran nepřekračuje svá zákonná oprávnění a nenastavuje jednostranně pravidla. Nadto je třeba, aby souhlas s dohodou byl i informovaný. To znamená, že by měl rodič vědět, že to, co mu doprovázející organizace nebo OSPOD nabízí, nemusí přijmout a může se obrátit na soud. Nestačí, že OSPOD poučuje rodiče o jejich právech až ve chvíli, kdy se nepodaří dohodu uzavřít. Toto poučení by měli mít ještě před uzavřením dohody. Znovu připomínám, že je nutné pamatovat na to, že rodič je v těchto případech v pozici slabší strany. OSPOD by proto tak k němu měl přistupovat.

OSPOD věděl o tom, že matka má psychiatrické onemocnění a nemá na některé situace náhled. OSPOD proto neměl spoléhat na to, že matka si své možnosti dovodí z jiných obdobných situací. Pokud slabší strana nevyjadřuje nesouhlas s dohodou a nebyla o právu nesouhlasit poučena, nelze dovozovat její souhlas. Ten nelze dovozovat ani na základě toho, že v jiných případech při komunikaci s OSPOD a doprovázející organizací s jinými záležitostmi nesouhlasila.

OSPOD by proto napříště měl dohlédnout, že všechny strany s dohodou souhlasí, jejich souhlas je informovaný a žádná ze stran nepřekračuje svá zákonná oprávnění a nenastavuje jednostranně pravidla.

B.4 Nastavení asistence kontaktu

B.4.1 Závěr šetření

Dospěl jsem k závěru, že OSPOD pochybil, když spolu s doprovázející organizací jednostranně nastavil podmínku asistence kontaktů matky se synem, aniž by se snažil jí potřebu asistence vysvětlit, motivovat ji k nim a získat její souhlas.

B.4.2 Vyjádření tajemníka

Tajemník připustil, že matka nesouhlasila s asistencí kontaktů. Tuto možnost ale OSPOD vyhodnotil jako žádoucí z důvodu zajištění bezpečnosti Adama. OSPOD nicméně situaci pravidelně vyhodnocuje a je připravený navrhnout změnu úpravy kontaktů, dojde-li ke změně důvodů, které k asistenci a četnosti kontaktů vedly.

Tajemník dále uvedl, že není-li možné uzavřít mezi stranami dohodu ohledně kontaktů, poskytuje OSPOD rodičům základní sociální poradenství s poučením o možnosti podání návrhu na úpravu kontaktů rodiče s dítětem.

B.4.3 Závěrečné hodnocení

Nejprve považuji za nutné uvést, že ve zprávě o šetření jsem nezpochybnil potřebu asistence během matčiných kontaktů se synem, ale spíše postup OSPOD v souvislosti se zajištěním asistence.

Asistence je stejně jako četnost kontaktů podmínkou, kterou nemůže OSPOD, pěstoun ani doprovázející organizace nastavit jednostranně, tedy bez souhlasu rodiče. Tajemník sám připustil, že matka s asistencí nesouhlasila. Dohoda tedy nebyla oboustranná. OSPOD se přesto k situaci stavěl tak, jako by strany dohodu uzavřely.

Pokud OSPOD zjistí, že rodič s asistencí nesouhlasí, OSPOD ji považuje za potřebnou a v zájmu dítěte a soud doposud nerozhodl o úpravě kontaktů, nabízejí se OSPOD dvě možnosti. Může sám podat podnět soudu na úpravu kontaktů (návrh, je-li opatrovníkem). Rozumím tomu, že v daném případě s ohledem na již tak velké problémy s místní příslušností soudu OSPOD podnět nepodal. Nechtěl prodloužit řízení, které se s každým novým návrhem ještě více protahovalo. OSPOD si nadto uvědomoval, že se podstatně krátí doba, po kterou může Adam být v pěstounské péči na přechodnou dobu.

Mohl však opakovaně s matkou projednávat a vysvětlovat potřebu alespoň dočasné dohody o kontaktech. Je-li nastavení určité podmínky kontaktu v zájmu dítěte a soud zatím nerozhodl, OSPOD by se měl nadále snažit projednat s rodičem možnost dohody. V daném případě, přestože OSPOD věděl, že matka s asistencí nesouhlasí, považoval dohodu za uzavřenou a nepokusil se s ní ve věci znovu jednat. **Pokud tedy OSPOD vyhodnotí, že je asistence během kontaktů v zájmu dítěte, ale rodič s ní nesouhlasí, měl by se obrátit na soud (návrhem nebo podnětem) a zároveň může nadále jednat s rodičem o možnosti uzavření dohody, která by upravila kontakty do doby rozhodnutí soudu.**

C. Výzva ke zjednání nápravy

Závěrečné stanovisko zasílám tajemníkovi Městského úřadu Holešov a žádám, aby mi podle § 20 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv sdělil, zda provedl navržená opatření k nápravě. Odpověď bych rád obdržel v zákonné lhůtě 30 dnů od doručení stanoviska. Stanovisko zasílám také stěžovateli.

Pokud Městský úřad Holešov nepřijme navržená opatření k nápravě nebo provedená opatření nebudou považovat za dostatečná, podle § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv vyrozumím nadřízený úřad.

Brno 20. července 2023

JUDr. Vít Alexander Schorm
zástupce veřejného ochránce práv
(podepsáno elektronicky)